

III-й Международный
мадьярский симпозиум

3. Nemzetközi
Korai Magyar Történeti és
Régészeti Konferencia

MARTIN OPITZ KIADÓ

PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM RÉGÉSZETTUDOMÁNYI INTÉZET

MTA BTK MAGYAR ŐSTÖRTÉNETI TÉMACSOPORT

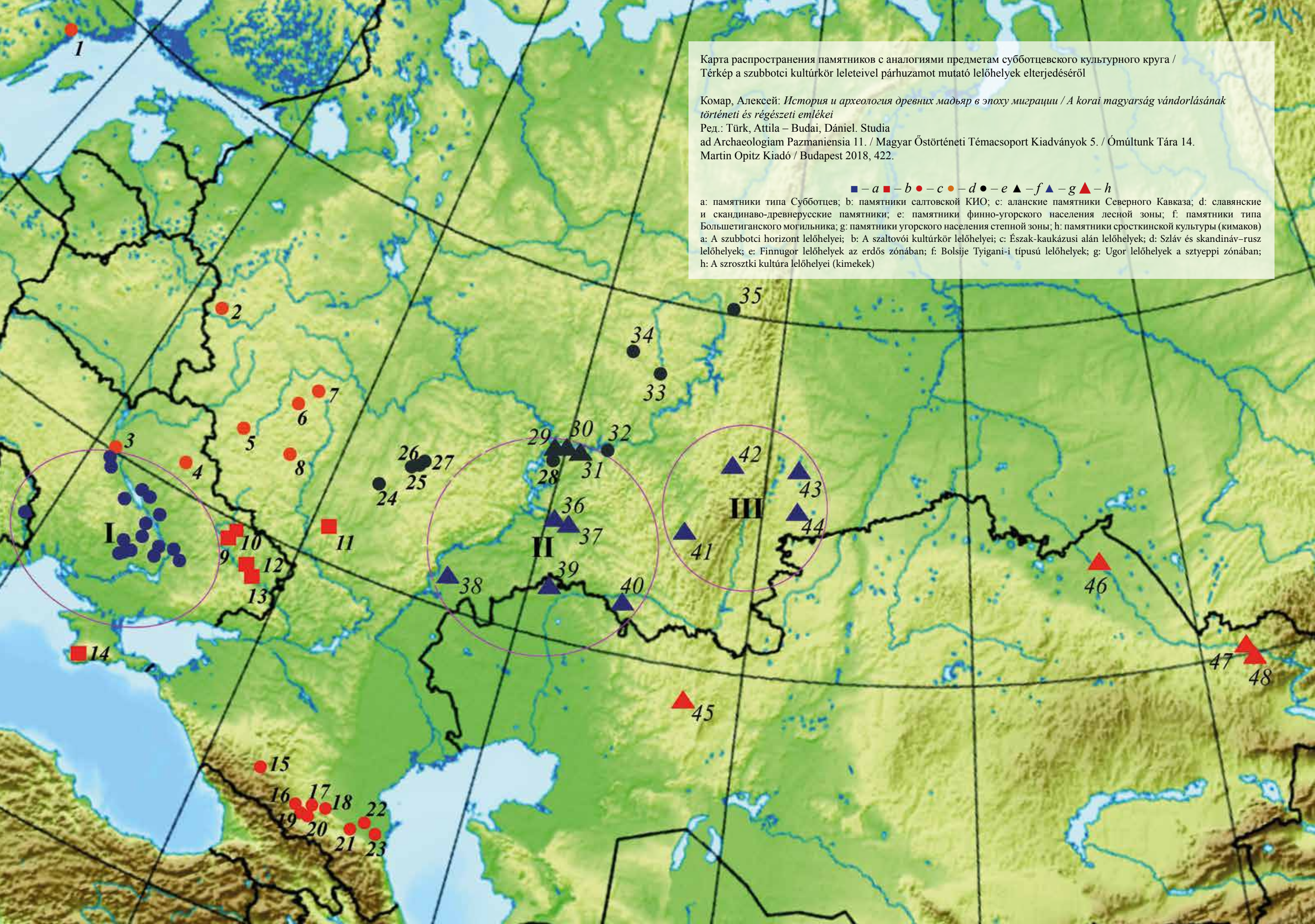
Карта распространения памятников с аналогиями предметам субботцевского культурного круга /
Térkép a szubbotci kultúrkör leleteivel párhuzamot mutató lelőhelyek elterjedéséről

Комар, Алексей: *История и археология древних мадьяр в эпоху миграции / A korai magyarság vándorlásának történeti és régészeti emlékei*

Ред.: Түрк, Attila – Budai, Dániel. Studia ad Archaeologiam Pazmaniensia 11. / Magyar Őstörténeti Témacsoport Kiadványok 5. / Ó múltunk Tára 14. Martin Opitz Kiadó / Budapest 2018, 422.

■ – a ■ – b ● – c ● – d ● – e ▲ – f ▲ – g ▲ – h

a: памятники типа Субботцев; b: памятники салтовской КИО; c: аланские памятники Северного Кавказа; d: славянские и скандинаво-древнерусские памятники; e: памятники финно-угорского населения лесной зоны; f: памятники типа Большетиганского могильника; g: памятники угорского населения степной зоны; h: памятники сrostкинской культуры (кимаков)
a: A szubbotci horizont lelőhelyei; b: A szaltovói kultúrkör lelőhelyei; c: Észak-kaukázusi alán lelőhelyek; d: Szláv és skandináv-rusz lelőhelyek; e: Finnugor lelőhelyek az erdős zónában; f: Bolsije Tyigani-i típusú lelőhelyek; g: Ugor lelőhelyek a sztyeppi zónában; h: A szrosztki kultúra lelőhelyei (kimekek)

Studia ad Archaeologiam Pazmaniensia

A PPKE BTK Régészettudományi Intézetének kiadványai

Archaeological Studies of PPCU Institute of Archaeology

Volume 12

Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont

Magyar Őstörténeti Témacsoport Kiadványok

Volume 6

Studia ad Archaeologiam Pazmaniensia
A PPKE BTK Régészettudományi Intézetének kiadványai
Archaeological Studies of PPCU Institute of Archaeology

Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Magyar Őstörténeti Témacsoport Kiadványok

Studia ad Archaeologiam Pazmaniensia
nemzetközi szerkesztőbizottság /
International Advisory Board

Heinrich Härke
Eberhard Karls Universität (Tübingen, D)

Oleksiy V. Komar
Institute of Archaeology of NUAS (Kiev, Ua)

Abdulkarim Maamoun
Damascus University (Damascus, Syr)

Denys Pringle
Cardiff University (Cardiff, UK)

Dmitry A. Stashenkov
Samara Regional Historical Museum (Samara, Ru)

MTA BTK MŐT
sorozatszerkesztők

Fodor Pál
MTA BTK
főigazgató

Vásáry István
MTA BTK
MŐT elnök

III-Й МЕЖДУНАРОДНЫЙ
МАДЬЯРСКИЙ СИМПОЗИУМ

Будапешт, 6–10 июня 2016 г.

3. NEMZETKÖZI KORAI MAGYAR
TÖRTÉNETI ÉS RÉGÉSZETI
KONFERENCIA

Budapest, 2016. június 6–10.

Редакторы / Szerkesztők

TÜRK ATTILA – АЛЕКСАНДР С. ЗЕЛЕНКОВ

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar
Régészettudományi Intézet

Martin Opitz Kiadó

BUDAPEST 2018

Magyar Tudományos Akadémia
Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Magyar Őstörténeti Témacsoport

PÁZMÁNY PÉTER
KATOLIKUS EGYETEM

nk
Nemzeti Kulturális Alap

A kötet a

Magyar Tudományos Akadémia
Bölcsészettudományi
Kutatóközpont

támogatásával valósult meg

Книга издана при поддержке

Венгерского национального культурного фонда в рамках научного проекта Árpád-ház Program IV.2.

(Az Árpád-ház elődeinek keleti kapcsolatrendszerére)

Исследование подготовлено при поддержке программы TÁMOP 4.2.4. A/1-11-1-2012-0001

„National Excellence Program”, OTKA/NKFIH 106369, и в рамках проекта KAP19-14016-1.2-BTK и KAP18-51021-1.8-BTK,

Перевод и редакция книги при поддержке Гранта ВАН им. Яноша Бойяи.

A kutatás a TÁMOP 4.2.4. A/1-11-1-2012-0001 „Nemzeti Kiválóság Program”, OTKA/NKFIH 106369. és a KAP19-14016-1.2-BTK és KAP18-51021-1.8-BTK program keretében valósult meg.

A kötet fordítása és szerkesztése az MTA Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával készült.

Передняя и задняя обложки / Első és hátsó borítókép

Шумящие подвески из погребения 2 кургана 26 (2004) Филипповки; Накладка из погребения 1/2 Субботцев и накладки из могильников Синеглазово и Уелги; Юлиан и Герард. Скульптура работы Антала Кароя

Csőrgős csüngő a filippovkai 26. kurgán 2. sírjából (2004); Övveret a szubbotci 1/2. sírből és veretek a szinyeglazovói és az ujelgi temetőből; Julianus és Gerhardus barát szobra, Antal Károly munkája

Технические редакторы / Munkatársak

Balogh-Bodor Tekla – Budai Dániel – Füredi Ágnes – Földesi Anna – Harangi Flórián – Jancsik Balázs

© авторы / szerzők

© Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsészet és Társadalomtudományi Kar, Régészettudományi Intézet

© Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Magyar Őstörténeti Témacsoport

© Martin Opitz Kiadó

ISBN 978-963-9987-35-7

HU-ISSN 2064-8162

Все права защищены, включая воспроизведение, публичную демонстрацию, использование в радио- и телепередачах всей книги или её отдельных частей.

Minden jog fenntartva. Jelen könyvet, illetve annak részeit tilos reprodukálni, adatrögzítő rendszerben tárolni, bármilyen formában vagy eszközzel – elektronikus úton vagy más módon – közölni a kiadó engedélye nélkül.

Перевод / Fordítás: Türk Attila – Budai Dániel – Mordovin Maxim

Корректор венгерского текста / Magyar nyelvi lektorálás: Bertók Krisztina

Дизайн обложки и графика / Borítóterv: auri grafika

Дизайн рисунков перед главами / Bevezető képek a fejezetek előtt: Petkes Zsolt

Издатели / Kiadja:

Martin Opitz Kiadó – PPKE BTK Régészettudományi Intézet – MTA BTK Magyar Őstörténeti Témacsoport

Типография / Nyomda: Pauker Nyomdaipari Kft.

СОДЕРЖАНИЕ – TARTALOM

KÖSZÖNTŐ / ВСТУПИТЕЛЬНОЕ СЛОВО (FODOR PÁL / Пал Фодор)	9
--	---

СИБИРЬ И ЗАУРАЛЬЕ – SZIBÉRIA ÉS AZ URÁLONTÚL

НАТАЛЬЯ П. МАТВЕЕВА / NATALJA P. MATVEJEVA

Саргатская и гороховская культуры: исторические судьбы. Ранний железный век западносибирской лесостепи по археологическим данным	15
A szargatkai és gorohovói kultúra történeti interpretációja. A korai vaskor Nyugat-Szibéria erdős sztyeppi területén a régészeti adatok alapján	15

АЛЕКСАНДР С. ЗЕЛЕНКОВ / ALEKSZANDR SZ. ZELENKOV

Историко-культурная модель эпохи средневековья Тоболо-Иртышской провинции	35
A Tobol–Irtis régió középkorának történeti és régészeti-kulturális modellje	35

СЕРГЕЙ Г. БОТАЛОВ / SZERGEJ G. BOTALOV

Новые материалы исследований погребального комплекса Уелги	47
Újabb leletek az ujelgi temetőből	47

ИВАН В. ГРУДОЧКО / IVAN V. GRUDOSKO

Курганы с «усами» урало-казахстанских степей (типология и хронология)	63
Az uráli és kazah sztyeppék 'bajszos' kurgánjai (tipológia és kronológia)	63

ПРИУРАЛЬЕ – AZ URÁL NYUGATI ELŐTERE

ВЛАДИМИР А. ИВАНОВ / VLAGYIMIR A. IVANOV

Археологическое источниковедение древних угров-мадьяр в Урало-Повольжье или как соотносится эмпирика с метапостроениями	93
A korai magyarok Volga–Urál-vidéki régészeti hagyatékának kutatása, avagy az empíria és a fantazmagória viszonyáról	93

НАТАЛЬЯ Б. КРЫЛАСОВА – АНДРЕЙ М. БЕЛАВИН / NATALJA B. KRILASZOVA – ANDREJ M. BELAVIN

Поясные сумочки из Предуралья и их распространение в Европе	103
Az Urál nyugati előterének tarsolyleletei és európai elterjedésük	103

ЮЛИЯ А. ПОДОСЁНОВА / JULIJA A. PODOSZJONOVA

«Древневенгерские» изделия из серебра на территории Пермского Предуралья в эпоху средневековья	121
Ezüstből készült 'korai magyar' jellegű középkori díszítmények az Urál nyugati előterének Perm környéki területeiről	121

НАТАЛЬЯ Г. БРЮХОВА / NATALJA G. BRJUHOVA

Следы трепанаций на черепках эпохи великого переселения народов в Пермском Предуралье	137
Koronyatrepanációk nyomai az Urál nyugati előterének Perm környéki területein feltárt népvándorlás kori temetőkben	137

СТЕПНОЙ МИР – A SZTYEPP VILÁGA

АРМАН А. БИСЕМБАЕВ / ARMAN A. BISZEMBAJEV	
К вопросу о древнененгерских памятниках в Западном Казахстане	149
A nyugat-kazahsztáni korai magyar leletek kérdéséről	149
ЛЮДМИЛА А. КРАЕВА – ИРИНА В. МАТЮШКО / LJUDMILA A. KRAJEVA – IRINA V. MATJUSKO	
Древнененгерские комплексы из раскопок в Оренбуржье	173
Korai magyar leletegyüttesek az Orenburgi területen végzett ásításokról	173
ИРИНА В. МАТЮШКО / IRINA V. MATJUSKO	
Печенежские погребения в приуральских степях	191
Besenyő temetkezések az Urál nyugati előterének sztyeppi területeiről	191
АЙБОЛАТ К. КУШКУМБАЕВ / AJBOLAT K. KUSKUMBAJEV	
<i>«По преданиям древних они знают, что те венгры произошли от них...»</i>	
К вопросу о восточных мадьярах	199
<i>„Az ősök szájhagyománya nyomán úgy tudják, hogy azok a magyarok tőlük származnak...”</i>	
A keleti magyarok kérdéséhez	199
ЯРОСЛАВ В. ПИЛИПЧУК / JAROSZLAV V. PILIPCSUK	
Від кочівницького вождіства до європейського королівства. До питання про вплив давніх тюрків на угорців	229
A nomád fejedelemségtől az európai királyságig. Az ótörökök magyarokra gyakorolt hatásának kérdéséhez	229

ПОВОЛЖЬЕ – A VOLGA MENTÉN

СВЕТЛАНА И. ВАЛИУЛИНА – АНДРЕЙ В. ПЯТАЕВ – ЕЛЕНА В. ВОРОНИНА – АННА Г. ИВАНОВА / SZVETLANA I. VALIULINA – ANDREJ V. PJATAJEV – JELENA V. VORONYINA – ANNA G. IVANOVA	
Больше-Тиганский могильник: современное состояние исследований, новые методы и подходы	243
A Bolsije Tyigani-i temető: a kutatás jelenlegi állása, új módszerek és megközelítések	243
ДМИТРИЙ А. СТАШЕНКОВ / DMITRIJ A. SZTASENKOV	
О некоторых вопросах, связанных с выделением памятников мадьярского круга в Самарском Поволжье	255
Észrevételek a szamarai Volga-vidékről származó magyar jellegű leletek elkülönítésének néhány kérdéséhez	255
АННА Ф. КОЧКИНА / ANNA F. KOCSKINA	
Ещё раз о лепной керамике Прикамско-Приуральских истоков у волжских болгар. По поводу дискуссии об этнокультурной принадлежности	265
Még egyszer a volgai bolgároknál megtalálható, Káma menti és nyugat-uráli eredetű kézzel formált kerámiáról, az etnokulturális meghatározásukról folyó vita kapcsán	265
ОЛЬГА В. ЗЕЛЕНЦОВА / OLGA V. ZELENCOVA	
Поясные наборы «венгерского» облика из могильников поволжских финнов Правобережья Волги	279
'Magyar' jellegű övdíszek Volga menti finn nyelvű népek temetőiből a Volga jobb partvidékéről	279

КАВКАЗ И ХАЗАРИЯ – A KAUKÁZUS ÉS KAZÁRIA

Константин А. Руденко / KONSZTANTYIN A. RUDENKO	
Новые материалы по культуре древних венгров в Приуралье	305
A korai magyar problematikát érintő újabb leletek az Urál nyugati előteréből.....	305
Михаил В. Цыбин / MIHAIL V. CIBIN	
Среднее Подонье в IX–X вв. Археологический контекст Воробьевского погребения	335
A Középső-Don-vidék a 9–10. században. A vorobjovkai sír régészeti kontextusa.....	335
Дмитрий С. Коробов / DMITRIJ SZ. KOROVOV	
Аш-тигоры на пути к государственности – эволюция системы расселения северокавказских алан Кисловодской котловины в I тыс. н.э.	347
Az as-tigorok az államiség felé vezető úton. A Kaukázus északi előterében, a Kiszlovodszk-medencében élő alánok településhálózatának fejlődése a Kr. u. I. évezredben.....	347
Андрей М. Голубев / ANDREJ M. GOLUBJEV	
Хронология салтовских памятников Верхнего Подонцовья в контексте венгерской проблематики.....	367
A Felső-Donyec menti szaltovói leletanyag kronológiája a magyar problematika tükrében	367

СТЕПЬ, КИЕВ И СЛАВЯНСКИЙ МИР – A SZTYEPP, KIJEV ÉS A SZLÁV VILÁG HATÁRÁN

Николай П. Тельнов / NYIKOLAJ P. TYELNOV	
К вопросу о присутствии венгров в IX веке в Нижнем Поднестровье.....	403
A magyarság 9. századi Alsó-Dnyeszter menti jelenlétének kérdéséhez.....	403
Светлана С. Рябцева – Роман А. Рабинович / SZVETLANA SZ. RYABCEVA – ROMAN A. RABINOVICS	
Древности венгерского круга IX–X вв. Пруто-Днестровского региона (Предметы торевтики и ювелирные украшения).....	429
A Prut–Dnyeszter régió 9–10. századi magyar jellegű hagyatéka (A fémművesség és az ötvösművészet tárgyai)	429
Игорь А. Прохненко / IGOR A. PROHNENKO	
Средневековые городища Закарпатья в аспекте описанного Анонимом угро-славянского конфликта	465
Kárpátalja középkori földvárjai az Anonymus által leírt magyar–szláv konfliktus aspektusában.....	465
Агнеш Фюреди – Аттила Тюрк – Берталан Загорхиди-Цигань / FÜREDI ÁGNES – TÜRK ATTILA – ZÁGORHIDI-CZIGÁNY BERTALAN	
Амулеты-топорики в материале Карпатского бассейна XI–XIII веков: археологические наблюдения о связях Венгрии с Русью во время раннего периода династии Арпадов	483
Balta alakú amulettek a Kárpát-medence 11–13. századi hagyatékában. Régészeti megfigyelések a kora Árpád-kori rusz–magyar kapcsolatok kérdéséről	483
АВТОРЫ СБОРНИКА / A KÖTET SZERZŐI.....	
515	
ФОТОГРАФИИ С КОНФЕРЕНЦИИ / A KONFERENCIA KÉPEI.....	
517	

KÖSZÖNTŐ

*Mélyen tisztelt Kollégák, kedves Vendégeink,
Hölgyeim és Uraim!*

A Magyar Tudományos Akadémia BTK nevében sok szeretettel köszöntöm Önöket Budapesten a 3. Nemzetközi Korai Magyar Régészeti Konferencián! Köszönöm, hogy elfogadták meghívásunkat, és eljöttek, hogy előadásaikkal hozzájáruljanak a magyar őstörténet mind eredményesebb kutatásához! Fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy ez a konferencia a magyar történelem és régészettudomány hagyományosan jó kelet-európai kapcsolatrendszerének erősítését és megújítását is szolgálja.

A Magyar Tudományos Akadémia BTK és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem, jelen rendezvény szervezői, egyformán komolyan gondolják és fontosnak tartják a „keleti nyitás” gondolatát: vagyis kelet-európai tudományos és intézményi kapcsolatrendszerünk kiszélesítését és modern tartalommal való megtöltését. Ebben értelemszerűen kiemelkedő szerepet játszik a magyarság őstörténetének kutatása.

Amint Önök is tudják, történelme során a magyar népnél, amely a 9. század legvégén költözött be a Kárpát-medencébe, mindig fontos szerepet játszott keleti származásának tudata és annak igénye, hogy őseinek eredetét megismerje. A 13. századtól napjainkig számos keleti expedíció, tudományos kutatás és publikáció bizonyítja ezt. Nincs ez másként napjainkban sem. A magyar nemzet és a magyar tudományos élet várja az új eredményeket, melyek felmutatásában az elmúlt évtizedben a régészet tudománya hozta a legjelentősebb előrelépést. Az elmúlt évtizedben elsősorban az egykori etelközi szállásterülethez köthető lelőhelyek száma nőtt meg öröndetes mértékben Ukrajnában, és ennek is köszönhetően, ukrán kezdeményezésre indult el ez a konferenciasorozat 2011-ben. Második állomása a 2013-ban Oroszországban, az Urál vidékén, az utóbbi évek egyik kiemelkedő lelőhelyén, az Ujelgi tó partján megrendezett konferencia volt. A magyar tudomány nevében ezért mindkét ország kutatóinak a legmelegebb köszönetemet fejezem ki.

Szeretném elmondani Önöknek, hogy a téma kutatására a Magyar Tudományos Akadémia

ВСТУПИТЕЛЬНОЕ СЛОВО

*Глубокоуважаемые Коллеги, Дорогие Гости,
Дамы и Господа!*

От имени Центра гуманитарных исследований Венгерской академии наук с огромной радостью приветствую Вас в Будапеште, на третьем международном мадьярском археологическом симпозиуме! Благодарю, что приняли наши приглашения и пришли, чтобы своими докладами приобщиться к более результативному исследованию древней истории венгров. Считаю важным подчеркнуть, что эта конференция служит укреплению и обновлению традиционно хороших восточноевропейских связей венгерской, украинской и российской археологической и исторической наук.

Центр гуманитарных исследований Венгерской академии наук и Католический университет им. Петера Пазмания, организующие эту конференцию, считают одинаково важным концепцию «восточного открытия», т.е. расширение и наполнение современным контентом нашей восточноевропейской сети научных и институциональных связей. В этом, конечно, особенную роль играет исследование древней истории венгров.

Как Вам всем известно, у венгерского народа, переселившегося в Карпатский бассейн в конце IX века, за всю свою историю, всегда играло важную роль осознание своих восточных корней так же, как и спрос на познание происхождения своих предков. Это доказывает множество экспедиций, научных исследований и публикаций, начиная с XIII века до наших дней. Не изменилось это и в наше время. Венгерский народ и венгерская научная жизнь находится в ожидании всё новых и новых результатов, самый серьёзный прогресс в котором за прошедшее десятилетие принесла как раз археология. В первую очередь выросло число известных памятников на территории Украины, которые можно связать с Этелькузой; и, благодаря этому, по украинской инициативе, в 2011 году началась серия таких конференций. Второй остановкой в 2013 году был симпозиум в России, на Урале, на одном из самых выдающихся памятников последних лет,

Bölcészettudományi Kutatóközpontjában 2012-ben új kutatócsoportot hoztunk létre, az ún. Magyar Őstörténeti Témacsoportot. 2013-ban a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Régészeti Tanszéke felvette speciális képzési tervébe a magyar őstörténet szakirányt, amelynek keretében a szakterület kutatásához elengedhetetlenül fontos orosz nyelvi képzést is kapnak a hallgatók. A két intézmény 2013-ban együttműködési szerződést kötött és közös erőfeszítéssel újabb kutatásokat valósított meg. 2016 augusztusában immár 4. alkalommal indítunk közös régészeti expedíciót az Urál térségébe, ezúttal az egykori Magna Hungaria területét magába foglaló Baskíria és Tatárföld vidékére. 2017 tavaszára pedig moldáv kollégák segítségével szervezünk közös ásatást a Dnyeszter menti Moldáv Köztársaság területén az egyik legfontosabb etelközi lelőhely további kutatására. Mindez a 2015-ben tartott kisinyovi közös konferenciánkon kiformalódott új együttműködés eredményeként valósul meg. A Magyar Tudományos Akadémia BTK Régészeti Intézet a modern archeogenetikai vizsgálatokat koordinálja. Mindeközben számos közös magyar őstörténeti szakpublikációval és konferenciával gazdagítottuk a kutatást. Emellett számos magas színvonalú, gazdagon illusztrált, tudományos népszerűsítő munkát adtunk közre a közérdeklődést kielégítése érdekében. Ha esetleg Önök is úgy gondolják, nagy örömmel vállalkoznánk Önökkel együtt e nálunk nagy sikert aratott kötetek orosz nyelvű kiadására is.

Ezt azért is tartom fontosnak, mivel újra és újra alá kell húznunk a tény, hogy a magyarság korai, Kárpát-medencei beköltözése előtti történetének kutatása nem pusztán magyar belügy, hanem nemzetközileg releváns tudományos kérdés. A magyarok elődei szerepet játszottak Kelet-Európa kora középkori történelmében az Uráltól a Kárpátokig terjedő régióban. Így napjainkban a moldáv, az orosz és az ukrán, sőt talán részben már a kazak történeti kutatás számára is megkerülhetetlen kérdéssé vált a magyarok korai története.

Önök közül sokan nem első alkalommal járnak nálunk Magyarországon, sőt van Önök között olyan, aki a történelem szeszélyei folytán éppen ebben az országban született. Sokan Önök közül már számos fontos tudományos közleményt publikáltak a magyar kérdéssel kapcsolatban, van olyan is, aki monográfiát szentelt a kérdésnek. Többen Önök kö-

na ozero Uelgi. В связи с этим, от имени венгерской науки высказываю глубочайшую благодарность исследователям обеих стран.

Хотелось бы сообщить Вам, что для исследования данной темы, в рамках Центра гуманитарных исследований Венгерской академии наук в 2012 году была создана отдельная научно-исследовательская группа, так называемая «Тематическая группа истории древних венгров». В 2013 году Кафедра археологии Католического университета им. Петера Пазмания создала специальный курс, в рамках которого суденты изучают необходимый для такого рода исследований русский язык. Две упомянутые институции в 2013 году подписали договор о сотрудничестве, и общими силами провели новые исследования. В августе 2016 года уже в четвертый раз посылаем совместную археологическую экспедицию на Урал, в этот раз на территорию Башкирии и Татарстана, где когда-то располагалась *Magna Hungaria*. А весной 2017 года с помощью молдавских коллег организовали совместные раскопки в Приднестровской Республике, чтобы исследовать один из najważнейших памятников Этелькузы. Все это результат нового сотрудничества сформулированного на Кишиневской конференции 2015 года. Современнейшие археогенетические исследования координирует наш Институт археологии Центра гуманитарных исследований Венгерской академии наук. Параллельно всему этому мы обогатили науку множеством научных публикаций и конференций на древневенгерскую тему. Кроме этого, опубликовали и серию высококачественных, богато иллюстрированных, научно-популярных работ для удовлетворения общественных запросов. Если есть такой спрос и с Вашей стороны, мы с радостью – вместе с Вами – подготовим русскоязычные издания этих книг, которые у нас стали очень популярными.

Считаю это важным и из-за того, что – подчеркивая опять и опять – исследование ранней истории венгров, особенно до их переселения в Карпатский бассейн не только внутреннее дело Венгрии, а и международно значимый научный вопрос. Предки венгров участвовали в раннесредневековой истории Восточной Европы от Урала до Карпат. Так, в наши дни, ранняя

zül magyar vonatkozású régészeti feltárásokat szerveztek Kelet-Európában, és ezeken a közös munka lehetőségét biztosították a magyar szakembereknek, és helyismeretükkel segítették kollégáink eredményes helyszíni munkáját. Többen Önök közül évtizedek óta raktárakban lappangó, még ismeretlen magyar vonatkozású régészeti leletanyagok közlésében játszanak elvülhetetlen szerepet. Sokan Önök közül előmozdították intézményi együttműködési szerződések létrehozását, sőt nemrégiben, mintegy 30 év szünet után, magyar régészhallgató vehetett részt ismét részképzésen az Urál térségében. Jelen konferencia résztvevői tehát már számos közös eredményt tudnak felmutatni.

Amint látják, a magyar diákok, régészhallgatók ismét egyre nagyobb számban sajátítják el a magyar őstörténet kutatásához elengedhetetlenül szükséges orosz nyelvet. Jelen konferencia sikeréhez és a tudományos kutatások eredményességéhez alapvető fontosságú egymás pontos megértése. Ezért biztosítunk tolmácsolást az előadásokhoz, így kívánjuk elérni, hogy az ismeretek mindenkihez hiánytalanul lejuszanak. Hálásan köszönjük, hogy előre elkészítették és megküldték előadásaik szövegét, illetve magukkal hozták a konferencia kötetébe szánt dolgozataikat.

Végül kérem Önöket, hogy bár különböző országokból és térségekből érkeztek, a konferencia során egységes tudományos teamként működjenek együtt. Kérem, hogy eredményeik bemutatása és megvitatása mellett bátran vessék fel tudományos ötleteiket és terveiket a jövőre vonatkozóan, hogy miként lehetne a legeredményesebben kutatni azt a teljes kelet-európai történeti háttérrel, amelynek elválaszthatatlan része a magyarság eredete is.

Kedves Kollégák, Isten hozta Önöket Budapesten, jó munkát kívánok, és érezzék jól magukat nálunk! Őszintén kívánom, hogy néhány év múlva legfrissebb eredményeikkel ismét visszatérjenek hozzánk, és hogy ennek eredményeként elmondhassuk majd, hogy a magyarság eredetének kutatása hozzájárult a magyar–moldáv–oros–kazak tudományos kapcsolatok erősítéséhez, ami a magyar tudománypolitika fontos célja! A közös munka, mint általában, egymás jobb megismeréséhez és megértéséhez vezet, ami békét hozhat nekünk és népeinknek.

история венгров стала значимым вопросом для молдавских, российских, украинских, и, в некоторой степени, для казахстанских исторических исследований.

Среди Вас многие уже не в первый раз приезжают к нам, более того, среди Вас есть и такой, кто по капризу судьбы родился как раз в этой стране. Многие из Вас уже опубликовали множество выдающихся научных работ, в связи с мадьярской тематикой, и кто-то даже написал целую монографию по этому вопросу. Многие из Вас организовывали раскопки в Восточной Европе, также связанные с мадьярами, предоставляя возможность сотрудничества венгерским коллегам, и помогая их результативной работе хорошим знанием места. Многие из Вас играют выдающуюся роль в публикации археологических материалов венгерского характера, которые десятилетиями пылились забытыми в фондах. Многие из Вас продвинули подписания договоров о сотрудничестве, и, даже, не так давно, после тридцатилетнего перерыва, первый венгерский студент снова мог поехать на стажировку на Урал. Все это означает, что участники этой конференции уже сейчас могут предоставить множество совместных достижений.

Как видите, венгерские студенты-археологи снова изучают необходимый для исследования древней истории венгров русский язык. Для успеха нашей конференции и научных исследований нам необходимо особенно четко понимать друг-друга. Поэтому мы предоставляем ко всем докладам переводчиков, таким образом пытаюсь передать всем Вам полный набор наших общих знаний. Очень благодарим, что вы заранее подготовили и прислали тексты Ваших докладов, а также принесли с собой научные работы для сборника.

И, подходя к концу, попрошу Вас работать как единая научная группа, несмотря на то, что Вы прибыли из разных стран. Прошу Вас, не только предоставлять свои результаты, но и смело формулировать новые научные идеи и планы на будущее, и как можно наиболее успешно исследовать весь тот исторический фон Восточной Европы, с которым неотрывно связано в том числе и происхождение венгров.

Még egyszer szívből köszönöm, hogy eljöttek hozzánk, és munkájukhoz-munkánkhoz sok sikert kívánok! Őszintén remélem, hogy a konferencia és a kísérő programok elnyerik tetszésüket, és szívesen jönnek majd hozzánk a későbbiekben is. Mi mindenestre örömmel és szeretettel várjuk vissza Önöket. Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

Dr. Fodor Pál
főigazgató
MTA BTK

Дорогие коллеги, еще раз, приветствую Вас в Будапеште, желаю успешной работы, и хорошо провести у нас время! Искренне желаю, чтобы через несколько лет Вы вернулись к нам с Вашими новыми достижениями, и, чтобы в результате могли бы рассказать, что исследования происхождения венгров способствовало укреплению венгерско-молдавско-русско-украинско-казахских научных связей, которые являются важнейшей целью венгерской научной политики. Совместная работа, как обычно, ведет к улучшению познания друг-друга, что, в тоже время, может принести мир нам и нашим народам.

Еще раз сердечно благодарю, что приехали к нам, и желаю успехов в Вашей-нашей работе. Искренне надеюсь, что конференция и сопутствующие программы придутся Вам по нраву, и Вы с охотой вернетесь к нам и в будущем. Мы в любом случае с радостью и любовью ждем вас назад. Благодарю Вас за внимание!

Д-р Пал Фодор
Генеральный директор
ЦГИ ВАН

СИБИРЬ И ЗАУРАЛЬЕ

SZIBÉRIA ÉS AZ URÁLONTÚL

